
Milostiv je i milosrdan Gospodin

Na svetkovinu Marijina bezgrješnog začeca, 8. prosinca 2015., papa Franjo je svečano proglasio Jubilej milosrđa te odredio da traje do svetkovine Krista Kralja sljedeće godine, tj. do 20. studenog 2016. Papa je objavio i prigodnu bulu najave Izvanrednog jubileja milosrđa *Lice Milosrđa*, a ubrzo je objavljena i knjiga-razgovor s novinarom Andreom Torniellijem *Božje je ime Milosrđe* (Verbum, Split, 2016.). Jubilej milosrđa kao i pozornost koju mu posvećuje papa Franjo zavrjeđuju i našu pozornost.

Starozavjetno iskustvo milosrđa u sebi uključuje dvije stvarnosti: sućut i vjernost. Hebrejski izraz za sućut (*rahamim*) izražava nagonsku privrženost nekog bića drugome te mu se stoga sjedište nalazi u utrobi, u srcu. Ona u sebi nosi nježnost kao i opraštanje uvreda. Drugi pak pojam, *hesed*, prevodi se redovito kao milosrđe, a po sebi označava vezu što sjedinjuje dva bića te uključuje i vjernost. Tako milosrđe dobiva čvrst temelj: nije više samo odjek nagonске dobrote, već je svjesna, željena dobrotа; ono je odaziv na nutarnju obvezu, na vjernost samom sebi. Slika te milosrdne ljubavi je majčinska ljubav za koju se može reći kako je darovana, kako je besplatni dar koji ne treba zaslužiti, nego samo primiti i od nje živjeti. Takvu majčinsku, milosrdnu ljubav Stari zavjet pripisuje upravo Bogu koji svoj narod ljubi milosrdnom ljubavlju jer je vjeran samome sebi i svome obećanju da će se skrbiti za svoj narod.

Izlazak iz Egipta, utemeljujući događaj u povijesti odnosa Izabranog naroda s Bogom i samim sobom, djelo je Božjeg milosrđa (Izl 3, 7 i sl.), djelo koje otkriva milosrdna Boga. Na Sinaju Bog objavljuje svoje milosrdno lice: "Jahve! Jahve! Bog milosrdan i milostiv, spor na srdžbu, bogat ljubavlju i vjernošću, iskazuje milost tisućama, podnosi opačinu, grijeh i prijestup, ali krivca nekažnjena ne ostavlja nego kažnjava opačinu otaca na djeci – čak na unučadi do trećeg i četvrtog koljena" (Izl 34, 6-7). Bog dopušta da posljedice grijeha dosegnu grješnike do trećeg i četvrtog naraštaja, što ukazuje na ozbiljnost grijeha. No, zbog svojeg je milosrđa spreman na beskrajnu strpljivost prema svome grješnom narodu. Posljedice grijeha iskrivljuju iskustvo Božje prisutnosti i blizine: lice milosrdnog Boga

pretvara se u lice srdžbe, u lice prijetećeg, osvetničkog Boga. Uz ovu sinajsku objavu Boga milosrđa, novi uvid u dubine Božje milosrđa donose proroci, osobito Hošea, prorok Božje ljubavi, koji upozorava narod na nevjeru prema Jahvi, zbog koje zaslužuje kaznu, te na bol koju ta nevjera izaziva u Božjoj "utrobi": "Narod je moj sklon otpadu... Kako da te dadem Efrajime, kako da te predam, Izraele!... Srce mi je uznemireno, uzavrela mi sva utroba: neću više gnjevu dati maha, neću opet zatirati Efrajima, jer ja sam Bog, a ne čovjek: Svetac posred tebe – neću više gnjevan dolaziti" (Hoš 11, 7-9). Bog suspreže svoju opravdanu srdžbu te iskazuje praštanje i milosrđe.

Bog je potresen stanjem bijede u koje čovjeka dovodi njegov grijeh, zato želi obraćenje čovjeka, obraćenje naroda. Kako je narod "tvrde šije" te se ne želi, a čini se i ne može obratiti, Bog u svome milosrđu obećava da će on sam izvesti djelo obraćenja na način da će grijeha satrti i odbaciti (Mih 7, 18 sl.), a narodu dati novo srce kako bi mogao hoditi Božjim putovima te vršiti njegove zapovijedi (Ez 36, 26-27). Kako se razvija povijest spasenja, povijest suodnosa naroda s Bogom i Boga sa svojim narodom, tako u narodu sazrijeva spoznaja kako je "milosrdan i milostiv Jahve, spor na srdžbu i vrlo dobrotiv. Jarostan nije za vječna vremena niti dovijeka plamti srdžba njegova. Ne postupa s nama po grijesima našim niti nam plaća po našim krivnjama... Kako se otac smiluje dječici, tako se Jahve smiluje onima koji ga se boje" (Ps 103, 8-9. 13).

Sv. Ivan Pavao II., u svojoj enciklici posvećenoj Prvoj božanskoj osobi, *Dives in misericordia – Bogat milosrđem*, piše kako se iz starozavjetnog iskustva Božjeg milosrđa može zaključiti kako milosrđe ne samo da pripada pojmu Boga, nego je nešto što obilježava život čitavog Izraela; ono izražava intimnost s njihovim Gospodinom te je najdublji sadržaj njihova dijaloga s njime. Čitava starozavjetna povijest ohrabruje vjernike da se utječu Božjem milosrđu te da računaju s njime, osobito u vrijeme nesreće i otpada. Milosrđe se, nastavlja Papa, u tom smislu postavlja nasuprot pravdi, jer su milosrđe i ljubav veće od pravde: "Ljubav, tako rekuć, uvjetuje pravednost te, u konačnici, pravednost služi ljubavi. Prvenstvo i nadmoć ljubavi pred pravednošću (što je značajno za cijelu objavu) očituje se upravo po milosrđu... Milosrđe se razlikuje od pravednosti, ali joj se ne suprotstavlja, ako dopustimo u povijesti čovjeka – kako to čini upravo Stari zavjet – prisutnost Boga koji se je već kao stvoritelj osobitom ljubavlju povezao sa svojim stvorenjem" (Ivan Pavao II., *Dives in misericordia*, KS, Zagreb, 1994., 5).

Ako je Stari zavjet bio ne samo objava Božjeg milosrđa, nego i navještaj još većeg, beskrajnog milosrđa, Novi se zavjet predstavlja

kao prekomjerno ispunjenje starozavjetnih obećanja. "Lice milosrđa nebeskog Oca - piše papa Franjo - je Isus Krist. Otajstvo kršćanske vjere kao da je sažeto u tim riječima. Milosrđe je postalo živo, vidljivo i dosegnulo svoj vrhunac u Isusu iz Nazareta" (Papa Franjo, *Misericordiae Vultus - Lice Milosrđa*, KS, Zagreb 2015., 1). Budući da je Isus postao nama u svemu jednak osim u grijehu te je htio iskusiti bijedu onih koje je želio spasiti, svi su njegovi čini izraz Božjeg milosrđa, makar ih evanđelja takvima i ne predstavljala. Njegov poziv da se prihvati Božje milosrđe upućen je svima, osobito onima koji milosrđa nisu nalazili kod ljudi. Svojim postupanjem prema raznim potrebitim osobama (udovicama, siromasima, gubavcima, oboljelima, grješnicima), ali i mnoštvu on očituje kakvo je lice Boga milosrđa kojega riječima navješćuje. Navješćuje kako se srce Božje raduje s raskajanih grješnika te kako je izgubljena ovca (svaki izgubljeni pojedinac) toliko vrijedna da se zbog nje i stado ostavi. U Isusu Kristu sam Bog kreće u potragu za "izgubljenom ovcom", izgubljenim čovječanstvom koje pati daleko od "očinske kuće". U Isusovoj poruci Božje je milosrđe njegova brižnost i odgovornost prema nama. Iz ljubavi prema nama Bog nas želi vidjeti sretne, radošću ispunjene, mirom i vedrinom zaodjevene (usp. *Lice milosrđa*, 9). Vrhunac Isusove, Božje milosrdne ljubavi nalazi se u događaju križa. U Isusovoj muci i smrti, u otajstvu njegove patnje Božja blizina i prisutnost, njegovo suosjećanje i supatnja, njegova ljubav i milosrđe prema nama dobivaju neslućenu dimenziju. To iskustvo Božje milosrdne ljubavi sv. će Pavao izraziti riječima: Bog "ni svojega Sina nije poštedio, nego ga je za sve nas predao" (Rim 8, 32). Isusova smrt na križu, piše papa Benedikt XVI., "vrhunac je onog okretanja Boga protiv samoga sebe u kojem se on daje kako bi ponovno podigao i spasio palog čovjeka. Ljubav je to u svome najradikalnijem obliku" (Benedikt XVI., *Deus caritas est*, KS, Zagreb, 2006., 12). Kroz Isusovu muku i smrt, kroz njegovu patnju, nebeski Otac, supatnik, iskazuje svoju milosrdnu ljubav prema nama ljudima. Raspeti i trpeći Krist postaje zorni znak do koje dubine ili visine, kako se hoće, Bog želi i hoće ići u svojoj milosrdnoj ljubavi prema nama. Kristov je križ prekomjernost Božjeg milosrđa izlivena i trajno izljevana nad ljudima. Naime, u ekonomiji Crkve to se milosrđe brojnim kanalima, osobito sakramentima, uvijek iznova izliva na nas ljude, Božje miljenike.

Isus od svojih učenika, od svih kršćana, zahtijeva da usvoje Božju milosrdnu logiku: "Budite milosrdni kao što je Otac vaš milosrdan" (Lk 6, 36). Mjera savršenstva postaje mjera milosrđa. Milosrđe je, piše papa Franjo, "sam temelj na kojem počiva život Crkve. Cjelokupno njezino pastoralno djelovanje moralo bi biti obavijeno

nježnošću koju pokazuje prema vjernicima; ništa u njezinu naviještanju i njezinu svjedočenju svijetu ne bi smjelo biti lišeno milosrđa” (*Lice milosrđa*, 10). Potreba naviještanja, a još više svjedočenja milosrđa osobito je žurna u ovom našem vremenu obilježenom rastućim otuđenjem osoba na svim razinama i u svim dimenzijama, potom prenatlaženim individualizmom koji vodi kulturi isključivanja i odbacivanja, kao i novim oblicima ovisnosti od kocke i klađenja, igara na sreću, igrice na internetu itd. Svjedok Božjeg milosrđa može biti samo onaj tko ga je prethodno iskusio, tko je prethodno iskusio granice svoje ljudskosti, nesavršenosti, slabosti i grješnosti te dopustio Bogu da ga dotakne svojom ljubavlju. Jedino pred raspetim Kristom, koji grijehe naše ponese na drvo (1Pt 2, 24), postajemo svjesni strahote grijeha, ali i beskrajne veličine Božjeg milosrđa. Božja milosrdna ljubav koja stvara novog čovjeka, omogućuje svakom čovjeku da može istinski ljubiti bližnjega, da mu može milosrđe iskazati.

Kršćanstvo koje je Krist utemeljio i koje trajno želi nije skup lijepih ideja, ma koliko one bile uzvišene i lijepe. Kršćanstvo je ponajprije osoba Isusa Krista, raspetog i uskrslog, koji prati svoju Crkvu na njezinu hodočašću kroz povijest, u njezinu nastojanju da udijeljenju joj ljubav posvjedoči i priopći svakom naraštaju. Vjera bez djela je mrtva. Istinski duhovan, u kristovskom smislu, jest onaj tko zna biti milosrdan, onaj koji uspijeva onima koje mu Providnost stavlja na životni put obuhvatiti ljubavlju kojom sam Bog njega obuhvaća i dodiruje. U ljubavi Božjoj ostaje samo onaj tko zna drugima, bližnjima iskazati milosrđe (1 Iv 3, 17). Budući da je Gospodin milosrdan i milostiv i njegovi istinski štovatelji, koji su uz to i njegova djeca, nemaju nego jedan jedini put življenja: put milosrđa.

Mladen Parlov